

Matkailututkimus 7: 1, 5-7 (2011)

©Suomen matkailututkimuksen seura

Pääkirjoitus

Väitöskirjatutkimukset esille Matkailututkimus-lehteen

Viime syksynä valmistelin luentoa maantieteellisestä matkailututkimuksen kehityspoluista, ajankohtaisista tutkimusteemoista ja tulevaisuuden näkymistä. Näistä aiheista löytyi mukavasti lähdeaineistoa, sillä useissa kansainvälisissä artikkeleissa on käsitelty matkailututkimuksen kehitystä ja haasteita niin yleisellä tasolla kuin alueellisesta näkökulmastakin. Pelkkien tutkimusaiheistojen luettelemisen sijaan halusin kuitenkin elävöittää luentoa esittelemällä kotimaisia esimerkkejä, lähinnä väitöskirjatutkimuksia, eri tutkimusteemoista. Ajattelin, että näin opiskelijoille muodostuisi konkreettisempi kuva tutkimusaiheiden kirjosta ja samalla he tutustuisivat useisiin matkailuaiheisiin väitöskirjoihin, mikä myös oli keskeistä matkailututkimusta käsittelevällä opintojaksolla. Sitten iski epäily. Miten pienestä Suomesta muka löytyisi riittävästi matkailuaiheisia väitöskirjoja? Ja miten niitä voisi riittää esimerkeiksi eri tutkimusteemoihin, joita lähdeartikkeleissani esiteltiin pitkä lista?

Päätin kuitenkin ryhtyä toimeen. Ajankohtaisten tutkimusteemojen esittelyn rakensin pitkälti Hallin ja Pagen (2009) artikkelin ”Progress in Tourism Management: From the geography of tourism to geographies of tourism – A review” varaan. Artikkelissa keskeisimmiksi matkailumaantieteen tutkimusaiheiksi nostetaan matkailualueen elinkaarimalli, liikkuvuus-tutkimus, kansainväliset matkailusysteemit, matkailun suunnittelu sekä matkailuun liittyvä kehitystutkimus. Näitä suhteellisen laajoja kokonaisuuksia artikkelissa luokitellaan yksityiskohtaisemmiksi alateemoiksi esimerkkitutkimusten avulla.

Vastoin ennakko-odotuksiani huomasi, että kotimaisesta matkailututkimuksesta löytyy lukuisia esimerkkejä kuhunkin tutkimusteemaan. Esittelin opiskelijoille muun muassa Kauppilan (2004) matkailualueen elinkaarimallia soveltavan väitöskirjan ”*Matkailukeskuksen kehitysprosessi ja rooli aluekehityksessä paikallistasolla: esimerkkeinä Levi, Ruka, Saariselkä ja Ylläs*” sekä Hiltusen (2005) tutkimuksen, joka käsittelee ihmisten fyysistä ja kuvitteellista liikkumista mökille sekä virtuaalista liikkumista mökillä.

Matkailuun liittyvien erilaisten mallien ja virtojen ymmärtäminen on kytköksissä kansainvälisiin matkailusysteemeihin ja esimerkiksi globaalien toimitusketjujen analysointi lähestyy ylikansallisten yritysten sekä yritysten ulkomaantoimintojen tutkimusta. Näin ollen matkailututkimuksella on aikaisempaa enemmän yhtymäkohtia kansainvälisen liiketoiminnan tutkimukseen, esimerkiksi palveluiden kansainväliseen kauppaan, matkailuliiketoiminnan kansainvälistymiseen, paikkojen markkinointiin

sekä elämystalouteen (Hall & Page, 2009). Kotimaisia väitöskirjaesimerkkejä tästä tutkimusteemasta ovat esimerkiksi Turusen (2009) kansainvälisen liiketoiminnan alaan kuuluva *”Paikkaan sidottujen pienten ja keskisuurten palveluyritysten kansainvälistyminen – tarkastelussa suomalaisten matkailuyritysten resurssit ja verkostot”* sekä Saraniemen (2009) markkinoinnin alan väitöskirja *”Maan brändääminen matkakohteena - Tapaustutkimus Suomesta Brittimarkkinoilla”*.

Matkailun suunnittelu, esimerkiksi kestävä matkailu tai matkailun rooli kaupunkien tai maaseutualueiden elävöittäjänä, on ollut pitkään matkailumaantieteilijöiden mielenkiinnon kohteena. Viime vuosien aikana matkailun suunnittelu on omaksunut vaikutteita mm. kaupunkisuunnittelusta, alueellisesta suunnittelusta sekä liiketoiminnan suunnittelusta. Uudet tuulet matkailusuunnittelun diskurssissa johtuvat Hallin ja Pagen (2009) mukaan osittain siitä, että maantieteilijät työskentelevät enenevässä määrin kauppar korkeakouluissa ja omaksuvat siksi helpommin liiketaloustieteiden puhetapoja. Diskurssien sekoittumista on havaittavissa laajemmaltikin esimerkiksi matkailuun ja tiedon johtamiseen, verkostoihin, klustereihin, kilpailukykyyn, innovaatioihin sekä yrittäjyyteen liittyvissä tutkimuksissa. Lemmetyisen (2010) markkinoinnin alaan kuuluva väitöskirja *”Yhteistyön koordinointi matkailun liiketoimintaverkostoissa”* on hyvä esimerkki matkailututkimuksesta, joka sivuaa matkailun suunnittelu- ja kehitystoimintaa liiketaloustieteen näkökulmasta. Maaseutumatkailua ja eri sidosryhmien päämäärien yhteensovittamista taas käsittelevät Lüthjen (2005) väitöskirja *”Se mukava maaseutu siellä jossain: maaseutumatkailu kokemusten, mielikuvien ja markkinoinnin kohteena”* sekä Puhakan (2007) väitöskirja *”Kansallispuistot murroksessa - Tutkimus luonnonsuojelun ja matkailun tavoitteiden kohtaamisesta”*. Suomalaiset ovat muiden pohjoismaalaisten tavoin ansioituneet myös mökkeily-ilmion sekä periferia-teemojen tutkimuksessa. Pitkänen (2008) on tutkinut mökkien maisemaa eli merkityksiä joita mökkimatkailijat liittävä Järvi-Suomen maisemaan ja Saarinen (2005) on keskittynyt Pohjois-Suomen luontomatkailun ja erämaa-alueiden tutkimukseen.

Hallin ja Pagen (2009) mukaan edellä mainittujen tutkimusteemojen lisäksi kehitystutkimus on pitkään ollut keskeinen osa matkailun alueellista tutkimusta. Tutkimukset ovat usein keskittyneet matkailun ja köyhyyden väliseen suhteeseen ja korostaneet taloudellisen kehityksen roolia, mutta viime aikoina keskustelu on liitetty laajemmin muun muassa hyvinvointiin ja etiikkaan. Perinteisten kehitysteemojen ohella matkailun ja ilmaston välinen suhde kiinnostaa maantieteilijöitä. Viime aikoina tutkimus on keskittynyt erityisesti globaaliin ilmastomuutokseen ja sekä erilaisten riskiympäristöjen, kuten vuoristojen, napa-alueiden ja kosteikkojen, tutkimukseen sekä ilmastoon läheisesti liittyvien attraktioiden ja aktiviteettien sopeutumiseen ilmastomuutokseen, josta hyvänä esimerkkinä Saarisen ja Tervon (2006) tutkimus suomalaisten luontomatkailuyrittäjien kokemuksista ja sopeutumisstrategioista ilmastomuutokseen.

Vaikka luentoni aiheena olikin alueellinen matkailututkimus, eivät kaikki esimerkkitutkimukset suinkaan ole maantieteilijöiden tekemiä, vaan myös liiketaloustieteilijöiden tutkimukset ovat vahvasti esillä. Hall ja Page (2009) arvioivat, että tulevaisuudessa raja matkailumaantieteen ja liiketaloustieteiden välillä hämärtyy entisestään matkailumaantieteilijöiden tehdessä entistä tiiviimpää yhteistyötä liiketaloustieteilijöiden kanssa. Myös ulkopuolisen rahoituksen lisääntyminen lisää paineita tehdä

elinkeinoelämään liittyvää tutkimusta, joten tutkimus tulee olemaan pikemminkin tutkimusta matkailuelinkeinolle kuin tutkimusta matkailuelinkeinosta.

Tällä kirjoituksella haluan tuoda esiin sen, että suomalaiset matkailututkijat näyttävät olevan vahvasti mukana kansainvälisen matkailututkimuksen valtavrassassa. Väitöskirjoja ja muita tutkimuksia valmistuu aiheista, jotka ovat kiinnostavia paitsi kansallisesta, myös kansainvälisestä näkökulmasta.

Vuonna 2005, ensimmäisen Matkailututkimus-lehden esipuheessa toimitusneuvosto kirjoitti, että ”*lehden erityisenä tehtävänä on seurata alalla tapahtuvaa laajaa tutkimustoimintaa ja tuoda esille varsinkin suomalaisten tutkijoiden panos siinä*”. Esitänkin tässä ajatuksen, että jatkossa uudet matkailutohtorit voisivat esitellä valmistuneita väitöskirjojaan myös Matkailututkimus-lehdessä, vaikkapa erillisessä Väitökset-osiossa. Näin nämä ajankohtaiset ja mielenkiintoiset tutkimukset saisivat ansaitsemaansa arvoa ja tulisivat kaikkien Matkailututkimuksen lukijoiden tietoisuuteen.

Pitkäperjantaina 22.4.2011

Juulia Räikkönen

- Hall, C. M., & Page, J. S. (2009). Progress in Tourism Management: From the geography of tourism to geographies of tourism – A review. *Tourism Management*, 30, 3–16.
- Hiltunen, M. (2005). Liikkuminen mökille. Teoksessa: K. Pitkänen & R. Kokki (Toim.), *Mennäänkö mökille? Näkökulmia pääkaupunkiseutulaisten mökkeilyyn Järvi-Suomessa*, (ss. 60–87). Savonlinna: Savonlinnan koulutus- ja kehittämiskeskuksen julkaisuja n:o 11.
- Kauppila, P. (2004). Matkailukeskusten kehitysprosessi ja rooli aluekehityksessä paikallistasolla: esimerkkeinä Levi, Ruka, Saariselkä ja Ylläs. Oulu: Nordia Geographical Publications 33:1.
- Lemmetyinen, A. (2010). The coordination of cooperation in tourism business networks. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, Sarja A, 4:2010.
- Lüthje, M. (2005). Se mukava maaseutu siellä jossain: maaseutumatkailu kokemusten, mielikuvien ja markkinoinnin kohteena. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Pitkänen, K. (2008). Second-home landscape: the meaning(s) of landscape for second-home tourism in Finnish Lakeland. *Tourism Geographies*, 10(2), 169–192.
- Puhakka, R. (2007). Kansallispuistot murroksessa: tutkimus luonnonsuojelun ja matkailun tavoitteiden kohtaamisesta. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Saarinen, J. (2005). Tourism in the northern wildernesses: wilderness discourses and the development of nature-based tourism in northern Finland. Teoksessa: C. M. Hall & S. Boyd (Toim.), *Nature-based tourism in peripheral regions: development or disaster*, (ss. 36–49). Clevedon: Channel View Publications.
- Saarinen, J. & Tervo, K. (2006). Perceptions and adaptation strategies of the tourism industry to climate change: the case of Finnish nature-based tourism entrepreneurs. *International Journal of Innovation and Sustainable Development*, 1(3), 214–228.
- Saraniemi, S. (2009). Destination branding in a country context: a case study of Finland in British market. Joensuu: Joensuun Yliopisto.
- Turunen, H. (2009). The internationalisation of location-bound service SMEs: resources and networks in Finnish tourism companies. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, Sarja A, 12:2009.